

УДК 330.8
JEL: A14, I23

ІНСТИТУТУ ЕКОНОМІКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ – 20 РОКІВ

У 2017 р. виповнюється двадцять років від створення провідної наукової установи з економічних досліджень – Інституту економіки та прогнозування НАН України. У редакційній статті висвітлено основні віхи формування та розвитку інституту. Розкрито основні напрями наукових досліджень, процес зміни структури та зростання кадрового потенціалу установи. Подається інформація про впровадження наукових результатів, міжнародне наукове співробітництво, видавничу діяльність. Окреслено роль інституту у науковому супроводженні процесів соціально-економічної трансформації в Україні.

Ключові слова: Інститут економіки та прогнозування НАН України, історія науки, трансформація економічної системи, економічне прогнозування, обґрунтування стратегії соціально-ринкових перетворень.

Проголошення державної Незалежності України відкрило нові можливості розвитку економічної науки, вільної від політико-ідеологічних настанов та обмежень радянської тоталітарної системи. Разом з тим, перед українським суспільством і, зокрема, науковою спільнотою постали нові виклики, обумовлені завданнями формування національного господарства та необхідністю проведення кардинальних суспільно-політичних змін. Проголошений курс на розбудову соціально орієнтованої ринкової економіки передбачав створення нових механізмів координації господарської діяльності та державного управління суспільним розвитком. Для формування нової економічної моделі одним із ключових завдань є визначення її основних параметрів та розроблення стратегічних орієнтирів, що слугують базою розроблення програм і соціально-економічного прогнозів розвитку національної господарської системи.

I

Відповіддю на нагальні потреби українського суспільства в період його системної трансформації та становлення нової моделі господарювання на засадах ринку стало створення нового потужного осередку науково-практичних досліджень, що відповідали б вимогам часу і духу ринково-демократичних перетворень, – Інституту економічного прогнозування НАН України (Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення Інституту економічного прогнозування» від 19 липня 1997 р. № 772 та Постанова Президії Національної академії наук України «Про утворення Інституту економічного прогнозування» від 5 вересня 1997 р. № 298). Ініціатором, ідейним лідером і беззмінним директором Інституту з часу його створення є Валерій Михайлович Геєць – доктор економічних наук, професор, академік НАН України.

Піонерна місія новоствореного інституту полягала в тому, щоб, залучивши і консолідувавши кращі сили академічної науки, надати науково-практичне забезпечення трансформації економічної системи Незалежної України, створити теоретичний, методичний і прогностичний арсенал засобів, здатних формувати урядову політику соціально-економічного розвитку в перехідному суспільстві. Інститут економічного прогнозування НАН України був створений як головна наукова організація країни з проблем прогнозування соціально-економічного розвитку, інноваційного розвитку та забезпечення конкурентоспроможності, як провідна установа з проблем економічного зростання та структурних змін в економіці, грошово-кредитної та аграрної політики, розвитку та регулювання фінансових ринків. Аналіз і прогноз стану економіки України в період розбудови її державності та формування нової економічної моделі, розв'язання проблем соціально-ринкових перетворень, наукове обґрунтування шляхів і практичне розроблення інструментів макроекономічної політики стабілізації та політики економічного зростання в умовах нестабільності економіки стали основним змістом його діяльності.

На 01.10.1997 р. кількість працівників інституту становила 90 осіб, у тому числі наукових співробітників – 43 (з них 9 докторів наук та 28 кандидатів, 1 академік НАН України – В.М. Геєць та 1 член-кореспондент НАН України – В.І. Голіков).

Серед ключових напрямів дослідницької роботи наукового колективу впродовж 1997–2004 рр. – життєво важливі питання

становлення і розвитку національного господарства, що визначають економічний суверенітет держави та її перспективи, зокрема: інституційні зміни та розвиток форм господарювання (керівник – член-кореспондент НАН України В.І. Голіков); системне моделювання та прогнозування економічного розвитку (керівник – академік НАН України В.М. Геєць); економічне зростання та структурні зміни в економіці (керівник – д.е.н. Б.Є. Кваснюк); секторальні прогнози та аналіз кон'юнктури ринків (керівник – д.е.н. В.О. Точилін); технологічне прогнозування та інноваційна політика (керівник – д.е.н. Л.І. Федулова); моделювання та короткострокове прогнозування (керівник – д.е.н. І.В. Крючкова); фінансове прогнозування (керівник – д.е.н. І.О. Луніна); розвиток зовнішньоекономічної діяльності (1998–2002 рр., керівник – д.е.н. Ю.В. Василенко) та стратегія міжнародної інтеграції (2000–2002 рр., керівник – д.е.н. В.Р. Сіденко); економічна теорія суспільних перетворень (з 2002 р., керівник – д.е.н. А.А. Гриценко).

За період 1997–2004 рр. Інститутом економічного прогнозування було розроблено і подано на розгляд Президентові України, Кабінету Міністрів України, Верховній Раді України, Національному банку України, міністерствам і відомствам низку законопроектів, концепцій, програм, зауважень, пропозицій та матеріалів з питань економічної реформи в державі, загалом понад 600 документів.

Із перших років своєї діяльності Інститут розгорнув активне міжнародне наукове співробітництво, зокрема, тісно співпрацював з такими іноземними науковими організаціями і установами, як Міжнародний інститут П. Сорокіна – Н. Кондратьєва (м. Москва, РФ); Інститут народногосподарського прогнозування РАН; Інститут світової економіки Угорської академії наук (м. Будапешт, Угорщина); Об'єднаний Віденський інститут (м. Відень, Австрія); Інститут прикладного системного аналізу IIASA (Люксембург, Австрія); Міністерство економіки промисловості та фінансів Франції; Лодзинський Університет (м. Лодзь, Польща). Особливе місце у міжнародному співробітництві Інституту займає участь у сесіях проекту LINK–OON, що проходять у різних країнах світу. У діяльності Експертної Групи Проекту ЛІНК–ООН («Прогнозування розвитку економіки світу і окремих регіонів») представником України є директор інституту академік НАН України В.М. Геєць. Середньострокові прогнози соціально-економічного розвитку України регулярно подаються до Центру ЛІНК–ООН та інтегру-

ються у глобальну прогнозну модель, результати якої (прогнозні рахунки) користуються великим авторитетом серед фахівців і політиків. Представник України також регулярно приймає участь у Зустрічах Експертної Групи цього проекту, на яких виступає з доповіддю і приймає участь у дискусіях. У 1998 р. до цього додалася підготовка середньострокових прогнозів основних макроекономічних індикаторів розвитку економіки України для прогнозної аналітичного Центру «Consensus» (м. Лондон, Велика Британія).

Включенню української науки в глобальний науковий простір, теоретико-методологічному оновленню дослідницьких програм та підвищенню практичної орієнтації наукових розробок на формування нової економічної моделі сприяло навчання та стажування співробітників інституту у провідних зарубіжних наукових центрах, серед яких: Об'єднаний Віденський Інститут МВФ (м. Відень, Австрія), Університет Париж–Нантер (Франція), Міжнародний інститут прикладного системного аналізу (Люксембург, Австрія).

З метою підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації в галузях економічного прогнозування та фінансово-кредитного регулювання на базі Інституту економічного прогнозування НАНУ постановою ВАК України від 02 липня 1998 р. № 386 було утворено спеціалізовану вчену раду Д 26.239.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук за спеціальностями: 08.01.01 – економічна теорія, 08.02.03 – організація управління, планування та регулювання економіки, 08.03.02 – економіко-математичне моделювання, 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит. За період 1998–2004 рр. у спецраді проведено захист 73 дисертацій, у тому числі 15 докторських та 58 кандидатських.

Упродовж 1997–2004 рр. у структурі інституту відбулися значні зміни: створено нові відділи, деякі були ліквідовані, інші змінили назву або були реорганізовані. Зокрема, у зв'язку з необхідністю зосередження в єдиному підрозділі досліджень кон'юнктури зовнішніх ринків, зовнішньоторговельної діяльності України, моделювання та прогнозування зовнішньоекономічного сектору України, інтегрування України в систему міжнародної торгівлі та розподілу праці у 1998 р. відділ інформаційних технологій, банків даних та математичного забезпечення прогнозування було закрито і організовано відділ розвитку зовнішньоекономічної діяльності. У 2000 р. у зв'язку зі змінами в структурі замовлень та доручень

вищих органів виконавчої влади, що надходять до інституту, відділ системного моделювання та прогнозування суспільного розвитку було реорганізовано у відділ стратегії міжнародної інтеграції, а відділ фінансового прогнозування реорганізовано у відділ фінансового та бюджетного прогнозування. Нагальна потреба у розвитку досліджень з питань теорії та методології перехідного періоду обумовила виокремлення відділу економічної теорії (2002 р.), необхідність науково-практичного забезпечення соціо-економічних перетворень в аграрному секторі економіки України – відділу економіки і політики аграрних перетворень (2003 р.). У 2004 р. на базі відділу інституційних змін та розвитку форм господарювання було створено відділ досліджень розвитку та регулювання фінансових ринків.

На 30.12.2004 р. кількість працівників Інституту зросла майже вдвічі і становила 150 осіб, серед яких 100 наукових співробітників: 2 академіка НАН України, 3 члени інших академій наук, 22 доктора наук, 61 кандидат наук.

II

Восени 2005 р. Інститут було реорганізовано. Згідно з Постановою Президії Національної академії наук України № 139 від 06.07.2005 р. «Про перейменування Інституту економічного прогнозування НАН України» правонаступником вищезазначеного Інституту стала Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України», що проводить дослідження за безпосереднім замовленням Кабінету Міністрів України з метою забезпечення розроблення стратегічних прогнозів і програм соціально-економічного розвитку України. Проблематика наукових досліджень збагатилася такими важливими і перспективними напрямками: фінансово-монетарне регулювання (керівник – чл.-кор. НАН України А.І. Даниленко,); дослідження розвитку та регулювання фінансових ринків (керівник – д.е.н. О.І. Барановський); конкурентна політика та прогнозування промислового потенціалу (керівник к.е.н. Ю.В. Кіндзерський); економіка і політика аграрних перетворень (керівник – д.е.н. О.М. Бородіна); форми і методи господарювання в агропромисловому комплексі (керівники – д.е.н. Б.Й. Пасхавер, д.е.н. О.В. Шубравська); моніторингові дослідження соціально-економічних трансформацій українського суспільства (керівник – к.соціол.н. О.М. Балакірева); економічна історія (керівники – д.е.н. Л.П. Горкіна, д.е.н. В.В. Небрат); соціально-

економічні проблеми праці (керівник – к.е.н. В.В. Близнюк); управління економікою (з 2009 р., керівник – д.е.н. Т.І. Єфименко).

Відповідно до цих змін суттєво збільшилась кількість працівників Інституту: на 01.10.2005 р. вона становила 220 осіб, серед них наукових співробітників – 115 (у тому числі – 27 докторів наук та 63 кандидата, 1 академік НАН України – В.М. Геєць).

Упродовж 2005–2009 рр. розширилася проблематика і географія міжнародного наукового співробітництва інституту. Директор Інституту академік В.М. Геєць брав участь у роботі другої Сесії Групи спеціалістів з інноваційної та конкурентної політики Європейської економічної комісії ООН (Team of Specialists on Innovations and Competitiveness Policies (TOS-ICP) UNECE) (м. Женева, Швейцарія, лютий 2008 р.). Розпочалася співпраця з Німецьким інститутом економічних досліджень (м. Берлін), з Інститутом раціонального використання енергії Університету м. Штутгарт (Німеччина) в питаннях економіко-математичного моделювання енергетичних систем. Було підписано угоду про співробітництво з Інститутом національної економіки Румунської академії наук. В рамках співробітництва з Об'єднаним інститутом прикладних системних досліджень (IIASA), (м. Лаксенбург, Австрія) проводилась спільна робота по проекту «Агроекологічна оцінка земельного потенціалу України на основі застосування методології агроекологічного зонування (FAO–IIASA)». Серед регулярних міжнародних форумів слід назвати Круглі Столи з проблем та методів прогнозування за участю представників національних академій України, Росії, Білорусі, Молдови, Угорщини і щорічні міжнародні науково-практичні конференції з проблем економічної інтеграції України у ЄС.

Інститут розгорнув активну співпрацю з широким колом наукових установ та закладів освіти, зокрема: Київським національним університетом ім. Т. Шевченка, Київським національним економічним університетом, Академією державної податкової адміністрації України, Київським торгово-економічним університетом, Тернопільським державним технічним університетом ім. І. Пулюя, Інститутом муніципального менеджменту і бізнесу, Українським державним університетом економіки та фінансів тощо. Впродовж 2005–2009 рр. при Інституті продовжувала діяти Міжвідомча координаційна рада Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України з економічної теорії.

У 2005–2009 рр. в Інституті функціонувало дві спеціалізовані вчені ради по захисту докторських та кандидатських дисертацій. За період 2005–2009 рр. у спецраді Д 26.239.01 проведено захист 45 дисертацій, з яких 14 докторських та 31 кандидатська; у спецраді Д 26.239.02 – 29 дисертацій, з яких 8 докторських та 21 кандидатська.

У 2008 р. на підставі надання Інституту ліцензії на провадження освітньої діяльності з підготовки магістрів зі спеціальностей 0501 «Економіка і підприємництво», 0.0501104 «Фінанси» відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України в інституті було створено відділ магістратури.

Результатом практичної роботи Інституту економіки та прогнозування за період 2005–2009 рр. стали понад 1000 документів, у тому числі низка програм, концепцій, законопроектів, пропозицій, рекомендацій та науково-аналітичних матеріалів з питань економічної реформи та економічного розвитку, розроблених і запропонованих на розгляд вищим державним органам законодавчої та виконавчої влади України.

На 01.01.2010 р. в Інституті працювало 230 співробітників, у тому числі 148 наукових співробітників, серед яких 1 академік НАН України (В.М. Геєць), 4 члени-кореспонденти НАН України (О.М. Бородіна, А.А. Гриценко, А.І. Даниленко, В.Р. Сіденко), 4 члени інших академій наук, 26 докторів наук і 71 кандидат наук.

III

Упродовж 2010–2017 рр. у структурі Інституту відбулися зміни, що відповідають сучасному фокусу економіко-прогностичних досліджень. Сформовано нові відділи – фінансів реального сектору (керівник – д.е.н. В.В. Зимовець); економіки і організації високих технологій (керівник – д.е.н. І.Ю. Єгоров); промислової політики (керівник – д.е.н. Л.В. Дейнеко); розвитку виробничої інфраструктури (керівник – д.е.н. О.І. Никифорук). та грошово-кредитних відносин (керівник – д.е.н. Н.М. Шелудько). Створено такі науково-дослідницькі сектори: прогнозування розвитку паливно-енергетичного комплексу (керівник – к.е.н. Р.З. Подолець); галузевих ринків (керівник – чл.-кор. НААН України, д.е.н. Т.О. Осташко); міжнародних фінансів (керівник – д.е.н. Т.П. Богдан).

У 2010–2017 рр. в Інституті функціонувало 2 спеціалізовані вчені ради по захисту докторських та кандидатських дисертацій.

Спецрадою Д 26.239.01 за спеціальностями 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» та 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» проведено захист 72 дисертацій, з яких 20 докторських та 52 кандидатських. Спецрадою Д 26.239.02 за спеціальностями 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» та 08.00.11 «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці» проведено захист 46 дисертацій, з яких 10 докторських та 36 кандидатських.

Фінансове забезпечення наукових досліджень в Інституті упродовж 1997–2017 рр. здійснювалося за рахунок таких джерел:

- загального фонду Державного бюджету, що містить обсяг надходжень на фінансування науково-дослідних робіт, цільових наукових програм та проектів;
- спеціального фонду, який складається з коштів, отриманих за виконання госпдоговірних науково-дослідних робіт та участь у виконанні досліджень, і міжнародних грантів.

Фінансування фундаментальних та прикладних науково-дослідних робіт, виконання яких проводилось Інститутом у межах відомчої тематики, здійснювалось за рахунок базового бюджетного фінансування НАН України.

Середній обсяг публікацій, де відображені основні результати наукових досліджень співробітників Інституту, за 1997–2017 рр. зріс майже утричі: загалом побачило світ понад 10 тис. статей загальним обсягом близько 4,5 тис. друк. арк., було видано майже 200 монографій, наукових та національних доповідей. Серед найбільш значимих видань, які слугували науковому забезпеченню суспільних трансформацій в Україні та виробленню економічної стратегії уряду, варто назвати такі: «Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015: Національна доповідь» (2010); «Економіка знань та її перспективи для України: Наукова доповідь» (2005); «Проблеми та напрями захисту внутрішнього ринку: Наукова доповідь» (2008); «Розгортання фінансово-економічної кризи в Україні у 2009 році: негативні наслідки та засоби їх пом'якшення: Науково-аналітична доповідь» (2009); «Оцінка впливу Угоди про асоціацію/ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України: наукова доповідь» (2014); «Інноваційна Україна 2020: Національна доповідь» (2015) та ін.

Інститут є засновником і співзасновником низки періодичних фахових науково-аналітичних видань.

▪ Науково-аналітичний журнал «Економіка і прогнозування» (<http://eip.org.ua/>) видається з вересня 2000 р. українською мовою, головний редактор – акад. НАН України В.М. Геєць. Проблематика журналу охоплює стратегічні прогнози, моделювання економічного розвитку, аналіз кон'юнктури ринків, структурних змін, соціально-економічної динаміки. На його сторінках друкуються матеріали щодо перспектив розвитку економіки, науки, техніки, технологій, шляхів і методів розв'язання проблем соціально-ринкових перетворень та функціонування нової економічної моделі; висвітлюються актуальні питання суспільних трансформацій, міжнародної економіки, події наукового життя тощо. Журнал індексується RePEc, EconLit, CrossRef, Index Copernicus, PИHЦ та входить до бази EBSCO.

▪ Міжвідомчий науково-теоретичний журнал «Економічна теорія» (<http://etet.org.ua/>) започатковано у вересні 2003 р. Видається українською та російською мовами. Головний редактор – чл.-кор. НАН України А.А. Гриценко. Тематична спрямованість видання: публікація оригінальних і оглядових робіт з основних проблем економічної теорії; консолідація теоретичної економічної думки; висвітлення наукових досліджень в галузі економічної теорії; сприяння роботі з науково-методичного забезпечення підготовки фахівців з економічної теорії. Журнал індексується Index Copernicus та PИHЦ.

▪ «Вісник Інституту економічного прогнозування» видається з 2000 р. українською мовою. З 2006 р. у зв'язку з перейменуванням засновника журналу змінив назву на «Вісник Інституту економіки та прогнозування». Головний редактор – чл.-кор. НАН України А.І. Даниленко. Щорічник публікує результати досліджень молодих науковців Інституту та висвітлює наукову інформацію, що обговорюється на організованих Інститутом симпозиумах, конференціях, круглих столах, міжвідомчих засіданнях, присвячених актуальним проблемам соціально-економічного розвитку України.

▪ «Український соціум» (<http://www.ukr-socium.org.ua/>) видається з квітня 2002 р., головний редактор – к.соціол.н. О.М. Балакірева. Співзасновники журналу: Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України», Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка, Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, Державний інститут

розвитку сім'ї та молоді, Київський міжнародний університет, Центр «Соціальний моніторинг». У журналі публікуються наукові статті з актуальних проблем соціології, економіки, соціальної психології, управління та політичних наук. Подаються огляди результатів моніторингу громадської думки щодо соціально-економічної ситуації в країні та суспільних очікувань. Видання індексується Index Copernicus та Scientific Indexing Services.

▪ «Історія народного господарства та економічної думки України» (<http://ingedu.org.ua/>) видається з 1965 р. українською мовою. Перші 25 випусків (1965–1991 рр.) вийшли під назвою «Історія народного господарства та економічної думки Української РСР». Головний редактор – д.е.н. В.В. Небрат. Тематична спрямованість: висвітлення актуальних проблем економічної історії, представлення результатів дослідження шляхів та особливостей формування ринкового середовища у вітчизняній економіці, внеску українських вчених у розвиток економічної науки, розширення джерельної бази та розвиток сучасної методології історико-економічних досліджень. Збірник включений до Вибраної бібліографії «Eastern Europe, Russia and Central Asia 2005» (Europe Publications, London), індексується Ulrich's Periodicals Directory, Index Copernicus, Scientific Indexing Services, Google Scholar.

IV

За двадцятирічний період співробітники Інституту 609 разів виїжджали у відрядження за кордон, а Інститут прийняв 99 представників зарубіжних партнерів та іноземних вчених. У зарубіжних наукових виданнях було опубліковано 679 публікацій співробітників Інституту. Крім уже зазначених, слід назвати такі спільні дослідницькі проекти Інституту із зарубіжними партнерами:

▪ участь у виконанні проекту програми наукових досліджень ЄС «Горизонт-2020» «Стимулювання міжрегіональних кооперацій в сфері науково-технічного та інноваційного розвитку між ЄС та Чорноморським регіоном», в якому приймають участь науковці 14 країн Європи;

▪ з Інститутом економіки Болгарської АН (дослідження по темі «Ресурсні потоки у відтворювальному процесі ці формування конкурентного економічного середовища»);

▪ з Financial Markets International Inc., США (Проект реформування системи зайнятості населення України);

- з Міністерством економіки, промисловості та фінансів Франції (спільне дослідження податкових надходжень до бюджету). У рамках цього проекту співробітники Інституту проходили стажування у лабораторії прогнозування Університету Париж–Нантер;

- з Інститутом економетрії і статистики Лодзинського університету, Польща (дослідження по темі «Система макромоделей для оцінки та імітаційного моделювання взаємного впливу між польсько-українською зовнішньою торгівлею та економічним зростанням у середньостроковому періоді»; дослідження по темі «Моделювання заснованих на знаннях економік у Польщі та Україні. Порівняльний аналіз», у рамках якої проведено робочі зустрічі та семінар);

- з Міжнародним інститутом прикладного системного аналізу (IIASA), м. Лаксенбург, Австрія (тема «Інтенсифікація в аграрному секторі України: пропозиції до державної регуляторної політики, основані на визначенні соціального і екологічного впливу на сільські території»; співробітників Інституту стажувалися в IIASA;

- з Інститутом світової економіки та іншими установами Угорської АН, спрямоване на вивчення досвіду адаптації економіки нових ринкових країн до спільного ринку ЄС та правил СОТ у контексті вступу України до ЄС та СОТ; (спільний проект «Розвиток угорсько-українського співробітництва в сферах економіки, досліджень та розробок у контексті Європейської політики східного партнерства в посткризовий період»;

- з Компанією International Resources Group, США та Центром розвитку відновлюваних джерел енергії (CRES), Греція (міжнародний науково-дослідний проект SYNENERGY);

- з Центром світових продовольчих досліджень, Нідерланди (спільний проект «Просторовий аналіз сільського розвитку в Україні»);

- з Центром досліджень світових продовольчих проблем Вільного університету (SOW-VU), Amsterdam (спільний проект «Перспективи сільського господарства і сільського розвитку в Україні»);

- з компанією International Recourses Group, США (на її замовлення виконано НДР «Представлення ресурсу сланцевого газу в моделі TIMES-Україна»);

- з компанією Chemonics international inc., США (на її замовлення виконано НДР «Розроблення обґрунтування основних за-

сад та механізмів створення Асоціацій дрібних землевласників в Україні»);

- з компанією Thomson Reuters Markets AS, Норвегія (на її замовлення виконано НДР «Макроекономічне моделювання для проекту ЄБРР "PETER"»);

- з Дослідницьким центром економічних і регіональних досліджень Угорської академії наук (спільне дослідження в рамках проекту «Розвиток торговельних та торговельно-політичних відносин з Європейським Союзом – Досвід країн Вишеградської Четвірки (V4): висновки і уроки для Східних Партнерів»);

- з Decision Ware Group LLC (DWG), США (спільний проект «Оцінка впливу директиви з Енергоефективності 2012/27/EU»);

- з компанією International Recourses Group, США (спільні проекти «Енергетична безпека і розвиток ринків у Європі та Євразії. Аналіз національних пріоритетів» та «Муніципальна енергетична реформа в Україні»).

Співробітники Інституту, зокрема, навчалися та стажувалися в Об'єднаному Віденському інституті МВФ (Австрія), Міжнародному інституті прикладного системного аналізу (м. Лаксенбург, Австрія), Інституті аграрних та продовольчих наук Університету ім. Мартіна Лютера (м. Галле-Віттенберг, Німеччина).

Загалом Інститут співпрацює з науковцями 21 країни світу – Австрії, Азербайджану, Білорусі, Болгарії, Вірменії, Греції, Грузії, Китаю, Молдови, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Португалії, Румунії, Сербії, США, Туреччини, Угорщини, Франції, Швейцарії.

Результати своїх досліджень Інститут постійно презентує широкому загалу розміщуючи на своєму інформаційному порталі (<http://ief.org.ua/>), активно виступаючи у ЗМІ, на численних симпозиумах, конференціях, семінарах та круглих столах з актуальних питань розвитку економіки як в Україні, так і за кордоном. Загалом на його базі як провідної економічної установи України упродовж 20 років відбулося понад 150 наукових заходів, у тому числі міжнародних. Результати обговорення було відображено у збірниках наукових доповідей та матеріалів. Серед найбільш значимих – науково-практична конференція «Економіка України в 1998–2000 рр.» (квітень, 1998 р.), круглий стіл «Стратегія економічного зростання в Україні» (жовтень, 1999 р.), конференція «Україна на порозі XXI століття: уроки реформ та стратегія розвитку» за участю Президента України (листопад, 2000 р.), II між-

народна економетрична конференція «Економетричні методи і моделі в економіці: теорія і практика» (вересень, 2001 р.), III міжнародна науково-практична конференція «Інноваційна модель та стратегія економічного розвитку» (жовтень, 2002 р.), міжнародна науково-практична конференція «Енергетична безпека і економічне зростання» (жовтень – листопад, 2002 р.), міжнародна науково-практична конференція «Регіональна політика: досвід Європейського Союзу та його адаптація до умов України» (жовтень, 2003 р.), науково-практична конференція «Інституційна архітектура та механізми економічного розвитку» (листопад, 2004 р.), V міжнародна науково-практична конференція «Мотивація інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств та ринку праці в контексті інтеграції України до ЄС» (травень, 2005 р.), міжнародна науково-практична конференція «Аграрний форум – 2006» (вересень, 2006 р.), II міжнародний науково-практичний семінар «Зарубіжний досвід регулювання соціально-трудова відносин, ринку праці та доходів населення» (жовтень, 2006 р.), українсько-угорський семінар на тему «Інноваційні виміри ринкових перетворень: стратегія України і досвід Угорщини» (лютий, 2007 р.), всеукраїнська науково-практична конференція «Конкурентоспроможність української економіки» (квітень, 2007 р.), міжнародна науково-практична конференція «Від валютно-фінансової стабілізації до економічного зростання: досвід Угорщини (уроки для України)» (вересень, 2007 р.), міжнародна науково-практична конференція «Управління персоналом у XXI столітті: кадрова політика, мотивація, оплата праці» (листопад, 2007 р.), міжнародна наукова конференція «Інституційні трансформації та соціально-економічний розвиток» (травень, 2008 р.), круглий стіл «Земельні ресурси України та Європи як потенціал для виробництва біопалива» (жовтень, 2008 р.), міжнародний круглий стіл «Грошово-кредитна політика на сучасному етапі. Відповіді на виклики економічної кризи» (травень, 2009 р.), міжнародна наукова конференція «Промислова політика як фактор підвищення конкурентоспроможності національної економіки» (листопад, 2009 р.), міжнародна наукова конференція «Інститут довіри в економіці і суспільстві» (травень, 2010 р.), II Міжнародна науково-практична конференція «Міжнародний бізнес в контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (березень, 2011 р.), міжнародна науково-практична конференція «Прогнозування соціально-економічних процесів» (ПСЕП-2012) (червень, 2012 р.), міжнародна науково-

практична конференція «Механізм реалізації стратегії інноваційно-технологічного розвитку України в умовах глобальних викликів» (грудень, 2012 р.), міжнародна науково-практична конференція «Легалізація економіки та протидія корупції в системі в системі економічної безпеки держави» (травень, 2013 р.), спільно з мережею Глобального договору ООН в Україні – круглий стіл «Методика оцінки економічної ефективності заходів корпоративної соціальної відповідальності» (червень, 2013 р.), міжнародна наукова конференція «Інституційна комплементарність суспільних та особистих інтересів» (жовтень, 2013 р.), семінар «Рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020»: можливості для соціально-економічних та гуманітарних досліджень» (березень, 2014 р.), круглий стіл «План Маршала: досвід та уроки для України» (вересень, 2014 р.), науково-практична конференція «Перспективи розвитку відновлюваної енергетики України» (жовтень, 2014 р.), круглий стіл «М. Туган-Барановський: вчений, громадянин, державотворець» (січень, 2015 р.), міжнародна науково-практична конференція «Внутрішньо переміщені особи в Україні: реалії та можливості» (лютий, 2015 р.), міжнародний семінар «Стимулювання міжрегіональної кооперації в сфері науково-технічного та інноваційного розвитку між ЄС та Чорноморським регіоном» (вересень, 2015 р.), міжнародна науково-практична конференція «Стан дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні» (підсумки 2014–2015 рр.) (грудень, 2015 р.), міжнародний науковий семінар «Шляхи забезпечення фінансової стабільності банківського сектора держави» (листопад, 2016 р.), науково-практична конференція «Підприємництво як рушійна сила суспільного прогресу» (грудень, 2016 р.).

Відповідаючи на виклики часу, Інститут постійно запроваджував нові напрями наукових досліджень, залучаючи до роботи фахівців та готуючи власні кадри вищої кваліфікації. Загалом аспірантурою та докторантурою Інституту підготовлено 174 кандидати та 56 докторів економічних наук. Майже 70% докторських та понад 65% кандидатських дисертацій були захищені саме співробітниками Інституту, що значною мірою поповнює його кадровий потенціал.

На кінець 2017 р. із 223 працівників, які працювали в Інституті за основним місцем роботи, 186, або 83,4%, займалися науковою, науково-педагогічною та науково-організаційною діяльністю. 34 співробітники мають науковий ступінь доктора наук, 90 – кандида-

та наук. Слід відзначити позитивну тенденцію наукових кадрів до помолодшання: так, якщо у 1997 р. їх середній вік загалом становив 49,5 року, то у 2017 р. – 47 років; щодо докторів наук, відповідно, 58 і 56,5, а кандидатів наук – 49 і 43,3 років.

За двадцять років діяльності, виконуючи своє безпосереднє призначення, Інститут виконав і подав до центральних органів державної та виконавчої влади понад 3850 наукових доповідей, аналітичних матеріалів та пропозицій до проектів Законів України.

Колектив Інституту постійно перебуває на вістрі економічного життя країни. Перспективними напрямами своєї наукової діяльності визначає такі:

за напрямом «економічна теорія і суспільні трансформації»:

- формування інформаційно-мережевої економіки;
- реконструктивний тип економічного відтворення і розвитку;
- економічна глобалістика і теорія розвитку економіки транзитивних країн;
- історична трансформація світогосподарських зв'язків України;
- інституційна трансформація економіки України кінця ХХ – початку ХХІ ст.;

за напрямом «економічне зростання та структурні зміни в економіці»:

- структурні зміни та інклюзивний розвиток;

за напрямом «макроекономічне моделювання та прогнозування»:

- економічні наслідки національних і глобальних змін в економічній політиці;
- моделювання та прогнозування змін у соціально-економічних процесах;

за напрямом «технологічне прогнозування та інноваційна політика»:

- науково-технічна та інноваційна політика України;

за напрямом «промислова політика та розвиток виробничої інфраструктури»:

- трансформація української промислової політики;
- розбудова виробничої інфраструктури нової техно-економічної парадигми;

за напрямом «фінансовий сектор економіки та фінансова політика»:

- стійкість державних фінансів у довгостроковій перспективі;
- бюджетна децентралізація;
- розвиток фінансових інститутів ЄС і виклики для фінансової політики України;
- фінансові інновації і фінансовий розвиток;
- інституційні детермінанти модернізації фінансового сектора економіки України;
- розвиток фінансів корпоративного сектора економіки України;
- нагромадження продуктивного капіталу у корпоративному секторі економіки;

за напрямом «економіка і політика аграрних перетворень»:

- перспективи аграрного розвитку;
- корпоратизація аграрного сектора економіки;
- посилення ролі людського капіталу та інновацій в системі сільського розвитку;
- екологізація аграрного виробництва і сільського середовища;
- соціальна інтеграція та просторовий розвиток сільських громад;

за напрямом «кон'юнктура ринків та секторальні прогнози»:

- торговельна політика та економічний розвиток;
- економічний розвиток та внутрішній ринок;
- інтеграція енергетичних ринків;
- низьковуглецевий розвиток економіки;
- економіко-математичне моделювання розвитку енергетики;

за напрямом «економіка праці та моніторингові дослідження соціально-економічних трансформацій»:

- трансформація людського капіталу та сучасні поведінкові практики;
- соціокультурна та ціннісна обумовленість соціально-економічних процесів;
- інноваційні методи та технології моніторингу соціально-економічної трансформації;
- трансформаційні зміни ринку праці.

Більш докладному висвітленню наукової діяльності інституту, представленню наукової новизни та практичної значущості

одержаних результатів присвячене окреме видання, що готується до друку. У монографії «Економіка України в дослідженнях і прогнозах: 20 років діяльності Інституту економіки та прогнозування НАН України» розглядаються найголовніші моменти у постановці та вирішенні теоретико-методологічних і науково-практичних проблем, як вони поставали в ході трансформації суспільства та економіки України упродовж першого двадцятиліття діяльності інституту, що відповідає початковому періоду формування держави, її економічної стратегії, системи державного управління, державних фінансів, механізмів регулювання та, зрештою, економічної моделі її розвитку.

Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України» сьогодні – це молодий, активний і високопрофесійний науковий колектив, який пишається своїми здобутками і впевнено дивиться у майбутнє з готовністю служити народу України.

Редакційна колегія